

LLUÍS PAYRATÓ

CATALÀ COL·LOQUIAL

ASPECTES DE L'ÚS CORRENT

DE LA LENGUA CATALANA

Col·lecció

BIBLIOTECA LINGÜÍSTICA CATALANA

CATALÀ COL·LOQUIAL
ASPECTES DE L'ÚS CORRENT
DE LA LLENGUA CATALANA

LLUÍS PAYRATÓ

CATALÀ COL·LOQUIAL

ASPECTES DE L'ÚS CORRENT
DE LA LLENGUA CATALANA

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

1996

Col·lecció Biblioteca Lingüística Catalana

Direcció: Antoni Ferrando Francés
Ángel López García

© Lluís Payrató, 1996

© D'aquesta edició: Universitat de València, 1996

1a edició: desembre 1988

2a edició, corregida i amb addicions: gener 1990

3a edició, corregida i augmentada: juliol 1996

Fotocomposició i maquetació: Servei de Publicacions
Universitat de València

ISBN: 84-370-2339-4

Dipòsit legal: V-1645-1996

Impressió: GUADA Litografia, S.L.
Camí Nou de Picanya, 3
46014 València

ÍNDEX

Presentació	11
Preàmbul	13
Signes emprats en la transcripció i alfabet fonètic	15
1. INTRODUCCIÓ	17
1.1 Presentació. Abast i objectius	19
1.2 Els estudis sobre el català col·loquial	21
2. EL MÓN COL·LOQUIAL	25
3. PRAGMÀTICA I LLENGUATGE COL·LOQUIAL	29
3.1 La perspectiva pragmàtica	31
3.2 La llengua en el context de la comunicació	32
3.3 Postulats comunicatius	34
3.4 Camp(s) pragmàtic(s)	35
3.4.1 <i>Les funcions del llenguatge</i>	36
3.4.2 <i>Actes verbals i actes comunicatius</i>	39
3.4.3 <i>La dixi</i>	41
3.4.4 <i>La pressuposició</i>	44
3.4.5 <i>La implicació i la implicatura conversacional</i>	45
4. SOCIOLINGÜÍSTICA I LLENGUATGE COL·LOQUIAL .	49
4.1 La perspectiva sociolingüística	51
4.2 La variació lingüística	52
4.3 Dialectes i usuaris	53
4.4 Registres i àmbits d'ús	54
4.5 Els registres com a continu de parla	55
4.6 Àmbit i registre col·loquial	59
4.6.1 <i>Camp quotidià</i>	60
4.6.2 <i>Mode oral espontani</i>	61
4.6.3 <i>Tenor interactiu</i>	63
4.6.4 <i>To informal</i>	64
4.7 Varietats i repertoris	65
4.8 Situacions i fets de parla	66
4.9 Estàndards i col·loquials	67

5. L'ANÀLISI DEL REGISTRE COL·LOQUIAL	73
5.1 La metodologia en l'anàlisi del llenguatge corrent	75
5.1.1 <i>Els informants</i>	77
5.2 El text i el discurs col·loquial	78
5.2.1 <i>Text i discurs</i>	78
5.2.2 <i>Llengua oral i llengua escrita: la producció</i>	80
5.2.3 <i>Llengua oral i llengua escrita: el resultat</i>	82
5.2.4 <i>Estructura, cohesió i coherència</i>	83
5.3 Fonètica i fonologia col·loquials	87
5.3.1 <i>L'entonació</i>	91
5.4 Morfologia col·loquial	95
5.5 Sintaxi col·loquial	100
5.5.1 <i>Gramaticalitat i acceptabilitat</i>	100
5.5.2 <i>Oracions, enunciats i frases</i>	102
5.5.3 <i>Estructures sintàctiques col·loquials</i>	109
5.6 Lèxic col·loquial	115
5.6.1 <i>Connectors</i>	121
5.6.2 <i>Estereotips o rutines de parla</i>	123
6. PROCEDIMENTS EXPRESSIUS	127
6.1 L'expressivitat col·loquial	129
6.2 Mecanismes paralingüístics	130
6.2.1 <i>Recursos no vocals</i>	130
6.2.2 <i>Recursos vocals</i>	132
6.3 Mecanismes lingüístics	134
6.3.1 <i>Jocs i figures formals</i>	136
6.3.2 <i>Jocs i figures de contingut</i>	139
6.3.3 <i>Altres jocs i figures</i>	141
6.4 Tabús i censures: l'expressivitat (des)coberta	144
6.4.1 <i>Renecs</i>	145
6.4.2 <i>Eufemismes</i>	147
6.4.3 <i>Disfemismes</i>	152
7. CONTACTE DE VARIETATS EN LA PARLA	155
7.1 Fenòmens de contacte intralingüístic i interlingüístic	157
7.1.1 <i>Interferència</i>	158
7.1.2 <i>Canvi i mescla de codis</i>	160

7.2	Varietats simplificades	163
7.2.1	<i>Registres simplificats</i>	168
7.3	Varietats críptiques. L'argot	174
7.3.1	<i>Procediments argòtics col·loquials. Els sobrenoms.</i>	180
8.	LA CONVERSA	183
8.1	Tipus de converses i conversa col·loquial	185
8.1.1	<i>Requisits i característiques</i>	187
8.2	La posada en pràctica de la competència comunicativa	189
8.2.1	<i>Màximes conversacionals</i>	191
8.2.2	<i>La cortesia</i>	195
8.3	Estructura i desenvolupament	200
8.3.1	<i>Estratègies i rutines conversacionals</i>	203
8.3.2	<i>Torns de parla i parells adjacents</i>	208
9.	CLOENDA	215
	BIBLIOGRAFIA	219

PRESENTACIÓ

El llibre de Lluís Payrató que avui presentem és una aportació, en molts sentits pionera, a la bibliografia dels estudis sobre el registre col·loquial del català i, alhora, una contribució no gens menyspreable a la teoria de la variació funcional. Tot partint principalment dels treballs anglo-saxons sobre el discurs oral –en la línia de l’anàlisi de la conversa– l’autor conjumina les aportacions de la sociolingüística i la pragmàtica en el disseny d’un marc teòric i metodològic que aplica al català. Només alguns treballs monogràfics aïllats constitueixen els precedents d’aquesta aplicació.

Com s’ha dit sovint, l’estàndard oral del nostre idioma és encara un terreny no cartografiat, amb un considerable retard en relació al grau d’elaboració i fixació assolit, de fa dècades, per l’estàndard escrit. Molt més es podria dir encara dels estudis sobre el col·loquial, menystingut o fustigat per alguns normativistes estrictes. D’altra banda, el desinterès de certes tradicions lingüístiques –com ara la francòfona i, en certa mesura, també l’espanyola– contrasta amb l’auge actual de la investigació sobre l’oralitat en altres àrees. La situació sociolingüística del català –amb la recent incorporació dels *mass media* orals– fa encara més imprescindibles aquests treballs, tan escadussers, ara com ara, sobre els diversos registres parlats. El discurs col·loquial, a més, resulta un preciós laboratori d’anàlisi tant per al lingüista com per als estudiosos de la microsociologia: tot això, dins un nou paradigma investigador que posa els ulls en els diversos aspectes de la vida quotidiana i que s’obre pas aquests darrers anys en l’anàlisi d’un tema oblidat per les disciplines clàssiques del coneixement científic.

És per totes aquestes raons que la Biblioteca Lingüística Catalana es complau a incorporar aquest volum, tan necessari, al pla de les seues publicacions com un altre instrument útil per als estudiants i els estudiosos. Una eina esmolada d’acord amb les recents aportacions teòriques en el tractament del tema i que enceta perspectives fecundes per a una de les disciplines més joves de la filologia catalana.

València, desembre de 1988

PREÀMBUL

*A cadascú el que sigui seu
(i robar tot el que es pugui!)*

Un llibre sol ser indirectament l'obra de més persones de les que figuren, com a autors, en un lloc destacat en la portada i la pàgina de crèdits. Almenys, aquest ho és.

Fa uns quants anys que arreplego mostres sobre el català col·loquial, maldant per interpretar-les a la llum de models teòrics que ens proposen idees intel·ligents. Confesso que no treballo amb la paciència (i potser la pulcritud) dels grans col·leccionistes de papallones, ni tampoc amb la seva finalitat museística. Més aviat em mouen el neguit i el convenciment que l'estudi de l'ús corrent del llenguatge ens ha d'aclarir aspectes profunds de la nostra condició d'animals socials i comunicatius, propensos a la xerrameca i al contacte amb altres membres de l'espècie.

Sigui com sigui, en aquestes tasques he rebut l'ajut, en forma de dades o suggeriments, de molts amics, col·legues i estudiants, que no puc esmentar un per un però que m'agradaria que se sentissin al·ludits en aquest record de conjunt. En particular, he d'expressar el meu agraïment als companys de la Secció de Lingüística Catalana (Departament de Filologia Catalana) de la Universitat de Barcelona, sobretot a M. Teresa Cabré i a Joan Veny. També d'una manera molt concreta a Vicent Salvador (Universitat de València) i a Amparo Tuson (Universitat Autònoma de Barcelona), i als companys de redacció de la revista *Límits*, en especial a Ignasi Llompart i Esteve Clua. Tots m'han fet observacions i comentaris valuosos sobre diversos aspectes del que es tracta en aquesta obra, després de llegir-ne una versió preliminar. Joaquim Llisterrí i Dolors Poch (U.A.B.) m'han ajudat molt en la part de fonètica i en la confecció de les corbes melòdiques de l'apartat dedicat a l'entonació, i Lluís de Yzaguirre i Francesc Rosés en el tractament dels textos, el procés d'edició dels quals ha estat dut a terme d'una forma modèlica pel Servei de Publicacions de la Universitat de València. No és pas gaire recompensa, però voldria que totes les persones que hi han col·laborat consideressin aquest llibre una mica seu, almenys en els aspectes positius.

Voldria, per acabar, dedicar-lo als amics i a la família, en especial a la Clàudia. Tots plegats hi han contribuït i m'han suportat amb una envejable paciència al llarg del temps que ha durat la seva confecció.

NOTA A LA SEGONA EDICIÓ

*Déu nos en guard
d'un ja està fet.*

Quatre ulls solen veure-hi més que dos, i en tot cas el mateix parell d'ulls hi sol veure diferent després d'un temps, encara que sigui breu. Donada l'oportunitat de la segona edició d'aquesta obra, la relectura del text em va fer descobrir-hi diversos errors i imprecisions abans desapercebuts. Així mateix, en certs apartats valia la pena d'afegir materials complementaris, i alguns amics i col·legues, en particular Jordi Ginebra, Joan Solà i Amadeu Viana, m'han fet suggeriments que agraeixo i que he aprofitat amb gust. En realitat han quedat afectades només qüestions de detall de l'original, però com que les dites populars no s'estan d'afirmar que l'error és humà (i a sobre que el rectificar és de savis!), no semblava lògic sostreure's a la crida de la *vox populi* i del sentit comú, tan emparentats l'una i l'altre amb la matèria d'aquest llibre.

NOTA A LA TERCERA EDICIÓ

*Qui fa tres, ase és. (A la tercera va la vençuda. /
A les tres, qui para, paga.)*

Un llibre no es pot refer, al cap del anys, sense el risc de crear un híbrid, en què es perdin certes virtuts de l'original i no es guanyin prou innovacions que justifiquin la pèrdua. Per evitar aquest perill m'he decidit, en aquesta tercera edició, només a corregir errors, fins ara inadvertits, a ampliar alguns apartats i a afegir informació i bibliografia actualitzada en diferents temes. Algun aspecte discutible, com el de la transcripció dels textos, ha quedat intacte, i m'he limitat a indicar d'altres estudis recents que se centren sobre aquesta qüestió.

En definitiva, malgrat els retocs, les noves aportacions i les nombroses notes complementàries, he procurat mantenir sempre l'esperit inicial d'aquesta obra, o sigui la seva voluntat introductòria i panoràmica, en detriment d'una visió més tècnica i especialitzada. Confio, per tant, que el text continuï fent el servei d'una eina llegidora, una mica més polida i esmolada, que convidi a endinsar-se en l'estudi del discurs col·loquial. Agraeixo, per últim, els diversos comentaris que moltes persones m'han fet sobre el llibre i que han servit per millorar-lo; en especial els de Jaume Macià i els dels estudiants que l'han llegit o utilitzat i, segons sembla pel que diuen, no se n'han penedit.

SIGNES EMPRATS EN LA TRANSCRIPCIÓ I ALFABET FONÈTIC

Qui molt abraça poc estreny.

En les transcripcions de la parla corrent s'ha optat senzillament per indicar les pauses i les seqüències finals de l'entonació amb els signes ortogràfics habituals (coma, punt, punts suspensius, interrogant i signe d'admiració). En fragments breus s'ha representat la duració de les pauses, si n'era un detall significatiu, amb la barra vertical (|) i la seva repetició (||, |||). La barra obliqua (/) s'ha reservat per a les separacions de *tòpic* i *comentari* en els enunciats. La intercalació de comentaris i les indicacions de la procedència de les mostres s'han fet entre parèntesis angulars (< >), i la transcripció fonètica entre claudàtors ([]). Els punts suspensius entre parèntesis angulars (<...>) indiquen que el que segueix és un fragment posterior, que no constitueix en realitat la continuació immediata de l'anterior. Els elements del text focalitzats per l'entonació s'han transcrit en majúscules, i els encavalcaments o recobriments entre la parla de dos locutors s'han assenyalat amb la clau ({}), situant-ne en columna les seqüències. Pel que fa a altres notacions usades en els exemples, l'asterisc (*) davant un enunciat significa que no és gramatical, i quan s'han inserit solucions castellanes dins sèries d'exemples catalans, s'han donat entre cometes (" "). Les cometes simples (‘ ’) s'han reservat per referir-se al significat dels elements.

El sistema de transcripció utilitzat és extremadament simple, i està concebut en funció d'una lectura àgil dels textos. Pel que fa a normes de transcripció del discurs oral que permetin anàlisis més rigoroses i profundes, vegeu el que s'exposa a Edwards i Lampert (eds.) (1993) i a Payrató (1995).

L'alfabet fonètic utilitzat és el corresponent a l'AFI (Associació de Fonètica Internacional), però amb alguns elements presos de l'alfabet usual entre els romanistes, per fer-ne més clara la transcripció: l'accentuació (marcant-la sobre la vocal i no davant la síl·laba) i el signe de la vibrant múltiple (̄r). El conjunt de signes emprats és el següent:

i	[bɪ]	vi	m	[mínə]	mina
e	[té]	té	n	[nétə]	neta
ε	[bé]	be	ɲ	[ájɲ]	any
a	[kázə]	casa	ŋ	[sán]	sang
ə	[kə]	que	l	[lúpə]	lupa
ο	[bós]	bo	λ	[lánə]	llana
o	[nó]	no	ř	[řókə]	roca
u	[túl]	tul	r	[kárə]	cara
			s	[řósə]	rossa
j	[réj]	rei	z	[řózə]	rosa
	[glóɾjə]	glòria (2 síl.)	f	[káfə]	caixa
w	[béw]	beu	ʒ	[zél]	gel
	[kwán]	quan	dz	[ədzár]	atzar
y	[yuyúr]	iogurt	tʃ	[kótʃə]	cotxe
			dʒ	[pládʒə]	platja
b	[bán]	van	f	[fókə]	foca
d	[dúnə]	duna	cast. X	[Xéfe]	jefe
g	[gól]	gol	cast. θ	[θéra]	cera
β	[kəβé]	caber			
δ	[kəðá]	quedar			
γ	[báyə]	vaga			
p	[párə]	pare			
t	[tápə]	tapa			
k	[kápə]	capa			

1. INTRODUCCIÓ

1.1 PRESENTACIÓ. ABAST I OBJECTIUS

El ciri és curt i la processó és llarga...

Moltes persones conserven encara el costum de mudar-se el diumenge i els dies festius. Durant la resta de la setmana el vestit, una mena d'instrument de la feina, no mereix gaire atenció. Doncs bé, si se'm permet l'analogia, diré que aquest vol ser un estudi sobre el català que es parla els dies *de cada dia*. Sobre el català corrent o *col·loquial*, tal com és recollit en el títol, i per tant sobre els fenòmens que s'hi descobreixen o s'hi relacionen.

Aquest és en el fons un llibre sobre la vida quotidiana, i sobre un dels seus reductes menys explorats, si més no d'una forma rigorosa. L'ús de la llengua a casa, al carrer, o en aquell bar de la cantonada en què ens trobem tantes vegades i on matem tantes hores, no ha rebut fins fa poc temps l'atenció que mereixia. Potser precisament perquè era considerada poc digna d'estudi, potser perquè és molt menys sistemàtica que la que els lingüistes acostumen a analitzar, potser per les dificultats que ofereix la seva recollida i anàlisi. I en canvi, aquesta varietat lingüística és un instrument inoblidable en la majoria de les activitats diàries, rutinàries, quotidianes. La llar, la feina, els mercats... són escenaris en què s'utilitza la llengua, o millor, s'hi utilitza *una* llengua, que no és la mateixa, ni de bon tros, que la de les instàncies, la literatura o els telenotícies. Perquè l'extraordinària flexibilitat del llenguatge fa possible que un sistema lingüístic, tot mantenint una estructura i uns trets comuns, es manifesti de maneres molt diverses segons els contextos d'ús amb què s'aparella. Aquest és un llibre sobre els contextos o àmbits d'ús col·loquials.

Aquesta obra no és un manual, sinó una introducció. No ho és per limitacions en la seva extensió, i perquè la falta d'estudis descriptius sobre el català (col·loquial) no permet ara com ara tractar tots els aspectes que caldria, i encara menys atenent la totalitat dels dialectes geogràfics. "Català col·loquial" és una abstracció, que no es pot concretar sinó en *valencià col·loquial, barceloní col·loquial o mallorquí col·loquial*, posem per cas. I un estudi complet de qualsevol d'aquestes concrecions demana més

investigacions i espai. Consegüentment, aquest llibre s'ha de considerar una panoràmica –o una miscel·lània– de temes col·loquials, aplicable al conjunt dels dialectes catalans, però amb exemples procedents majoritàriament d'una varietat determinada: la barcelonina. Sense oblidar trets i exemples destacables de procedència dialectal diversa (que es fa explícita en el text), he preferit basar-me predominantment en una varietat abans que assajar una mena d'aiguabarreig dialectològic. Les raons per escollir el barceloní com a varietat de referència no són altres que el seu pes demogràfic en el conjunt de la llengua, per una banda, i el coneixement personal i la facilitat per accedir-hi de qui escriu, per una altra.

Gairebé totes les mostres aplegades i utilitzades com a exemples neixen d'enregistraments duts a terme –sense que els locutors se n'aperceguessin– en circumstàncies diverses: casos particulars, botigues, vehicles, camps de futbol, etc. Algunes han estat simplement anotades, quan el medi n'impedia o dificultava l'enregistrament a causa del soroll (bars, transports públics...) o d'altres obstacles (platges, vestidors...).

Tant pel que fa a les dades com als fenòmens estudiats, he pretès que fossin simplement representatius: una mena de tasts que parlen d'una realitat poc explorada en conjunt. Aquest és el motiu pel qual la paraula *aspectes* encapçala el subtítol de l'obra. Al capdavant, el llibre té com a objectiu principal presentar punts de referència útils per endegar estudis al voltant del català corrent, quotidià, que facilitin la redacció futura d'un autèntic (i voluminós) manual de català col·loquial. Per aquesta raó s'ha prestat una atenció especial al marc teòric –a cavall entre la pragmàtica i la sociolingüística– en què resulta convenient bastir un estudi de les modalitats col·loquials (capítols 3 i 4), amb comentaris sobre la metodologia aconsellable. A partir d'aquestes premisses es pot emprendre amb molt més de profit la descripció i l'anàlisi dels nivells lingüístics del català col·loquial (capítol 5) i dels seus aspectes més rellevants des del pla sincrònic actual. Entre aquests, mereixen un tracte de preferència els procediments expressius (capítol 6), el contacte de varietats en la parla (capítol 7) i els mecanismes de la conversa (capítol 8). Cadascun d'aquests capítols obre portes a investigacions encaminades a aclarir la manera com utilitzem el llenguatge en la interacció social ordinària. Per això mateix cada capítol s'ha de considerar com una autèntica invitació, raó per la qual s'ha escollit un estil més aviat divulgatiu, assagístic, descarregant el text de citacions i referències en benefici d'una lectura més planera. La bibliografia esmentada en cada capítol i aplegada en el recull final ofereix una selecció de títols que poden servir per seguir els camins suggerits.

1.2 ELS ESTUDIS SOBRE EL CATALÀ COL·LOQUIAL

... i no hi ha més cera que la que crema.

Aquesta no és pas la primera de les invitacions (formals) a l'estudi del català col·loquial. D'altres treballs han afirmat abans la necessitat d'emprendre estudis sobre el català corrent i sobre el conjunt de registres (o varietats funcionals diferents) de la llengua catalana, i és obligat i convenient fer-ne menció.

En un breu però dens escrit datat al novembre de 1978, Lluís V. Aracil presentava tres grans temes d'estudi amb la vista posada en la redacció d'un *Manual de Llengua Catalana*:¹ la gramàtica prescriptiva, la lingüística aplicada o didàctica de la llengua i l'estilística. Aquesta última és la que rep més atenció en els comentaris d'Aracil i la que justament ens interessa en aquest moment. Perquè, en efecte, ¿a què s'oposa o amb què contrasta el "català col·loquial" que dóna títol a aquest llibre? No s'oposa pas a les varietats geogràfiques, ni hi contrasta: el col·loquial català serà comparable a varietats simplement "no col·loquials", o sigui, pròpies de situacions de parla no ordinàries i no orals, com un escrit científic, posem per cas. El català col·loquial és una manifestació del català –la més espontània i la més "viva", amb perdó pel tòpic– que neix lligada a un ús, a unes funcions comunicatives, i que se suma, doncs, a la resta de varietats funcionals o estilístiques catalanes, associades amb els respectius contextos d'ús (menys "vius" o espontanis). L'estudi del conjunt d'aquestes varietats és el que Aracil, amb precedents² que ara no vénen al cas, anomena *estilística*. Altres denominacions que poden recobrir aquest espai –i que certament han tingut més èxit que l'esmentada– són les d'*anàlisi del discurs* (la més difosa actualment) i la d'*etnografia de la parla* o de la comunicació (proposada en els seus estudis per Dell Hymes).³

1. Em refereixo a "Remarques al projecte *Manual de Llengua Catalana*", aparegut després al seu llibre *Papers de sociolingüística*, Barcelona, 1982, pp. 229-247.

2. Vegeu especialment el breu manual de G.W. Turner (1973), titulat precisament *Stylistics*.

3. Aquests treballs s'inicien amb Hymes (1962): "The ethnography of speaking". Vegeu sobre aquesta tendència en conjunt l'obra de Saviile-Troike (1982/1989); en particular, sobre etnografia i conversa, cf. Moerman (1988) i Duranti (1992), i com a breu exemple d'aplicació metodològica, vegeu Payrató (1994). Dins d'aquest corrent s'han proposat nocions que han esdevingut termes usuals en el panorama actual de les ciències del

L'anàlisi del català col·loquial serà un subconjunt, per tant, de l'anàlisi de la variació funcional en l'ús lingüístic. Aquest és el seu context epistemològic, si es vol dir així. Un context que interessa d'una manera central dues àrees d'estudi amb una força creixent en els darrers anys, l'una –la sociolingüística–, amb més tradició i fonamentació que l'altra –la pragmàtica.

La interdisciplinarietat d'aquest nou camp d'estudi és posada ben de manifest per Vicent Salvador, en un article programàtic que recull el fil de la proposta d'Aracil, i que porta com a títol "Cap a un nou programa d'investigació en l'àmbit de la lingüística catalana".⁴

Aracil posava com a punt de partença una distinció formulable com l'estudi del *parlar* (variació geogràfica i social) enfront de l'estudi del *dir* (variació funcional), i Salvador presenta aquest segon vessant com un programa d'investigació interdisciplinari que es pot beneficiar d'aportacions de procedència diversa: de la sociolingüística, la semiòtica, la filosofia del llenguatge, la lingüística del text i la teoria de la literatura.

El panorama que exposa Salvador és tan suggerent com engrescador, però no ha d'amagar un perill evident: oblidar que aquest camp d'estudi "descobert" necessita una articulació teòrica i metodològica que ha d'esdevenir complexa a mesura que la descripció aporti les dades pertinents per validar les diferents propostes o hipòtesis formulades. Dit d'una altra manera, sembla que ja és el moment per "omplir" aquell camp inicialment albirat i, amb el temps, ja prou ben dibuixat. Pel que fa concretament a la parcel·la que correspondria al català col·loquial, la passa més decidida fins ara l'ha efectuada Amadeu Viana en un article força recent⁵ (adjectiu òbviament redundant donat el cas que tractem!).

L'estudi de Viana ressegueix el fil dels d'Aracil i Salvador, i constitueix una tercera contribució molt valuosa a l'hora d'endegar l'estudi del català col·loquial. Malgrat la brevetat de l'article (seguint també la tradició anterior), Viana ofereix una visió teòrica lúcida i una orientació adequada

llenguatge (*competència comunicativa, fet de parla, repertori lingüístic...*), i que s'exposaran, si bé alguna amb matisos menys tècnics, en apartats posteriors. (cf. 4.7. i 4.8.). Sobre l'anàlisi del discurs, cf. els articles de Cabré (1984) i Salvador (1989b) i, com a manuals, Brown i Yule (1983), van Dijk (ed.) (1985), Kerbrat-Orecchioni (1990-1994) i Schiffrin (1994).

4. L'article va aparèixer dins el primer volum de la *Miscel·lània Sanchis Guarner*, Universitat de València, 1984, pp. 343-348.

5. Em refereixo a "Sobre el català col·loquial", *Els Marges* 35 (1986), pp. 86-94.

sobre l'anàlisi de la parla quotidiana, que es pot completar amb profit amb un article (d'aparició posterior) sobre la variació funcional.⁶

La nòmina d'estudis descriptius sobre el català ordinari o corrent és, de totes maneres, molt reduïda. Si bé la lectura dels textos esmentats resulta indispensable, a banda d'aquestes aportacions i projectes, i d'algun altre treball sobre aspectes més específics a què es farà referència al llarg del text, el cert és que la realitat dels estudis sobre el català col·loquial resulta en conjunt decebedora.⁷ Al marge d'estudis històrics o teòrics, fa l'efecte que la resta de la lingüística catalana no hagi sentit sinó la necessitat d'elaborar gramàtiques i diccionaris, sovint més preocupats –per cert– pels aspectes prescriptius que pels descriptius. La llengua oral, sobretot la més informal, ha despertat molt poca passió i curiositat. Val la pena recalcar que aquesta mancança, no solucionada per ara amb l'obra a què es referia Aracil,⁸ crea greus problemes en àmbits diversos, frenant o obstaculitzant molts treballs de lingüística aplicada, de psicolingüística o de sociolingüística. Els estudis sobre l'adquisició de la llengua, l'ensenyament del català com a llengua primera o com a idioma, la seva estandardització, etc., no poden desenvolupar-se sense descripcions completes de les diferents varietats de la llengua, entre les quals la col·loquial té un pes absolutament decisiu.

6. Es tracta de “Els cinc rellotges de Martin Joos”, aparegut a *L'Espill* 23/24 (1987), pp. 43-59.
7. Les tres referències anteriors no són les úniques que cal destacar, sinó les que tracen una línia més directa cap al col·loquial. És just d'esmentar també, com a contribucions pioneres a l'estudi de la variació en català, els treballs de Vallverdú (1973/1977) i López del Castillo (1976), aquest últim amb força apartats dedicats directament a la llengua col·loquial.
8. Efectivament, la publicació dels primers volums de la col·lecció “Manuels de Llengua Catalana” (1985-86) va refermar les tendències apuntades, tot confirmant els temors que manifestava Aracil sobre possibles llacunes: de les set obres publicades, tres s'engloben en la gramàtica teòrica, d'altres tres en la històrica, i la restant tracta aspectes dialectològics. La sociolingüística, la lingüística aplicada, la pragmàtica i l'anàlisi del discurs continuen en conjunt sent les parentes pobres de la investigació lingüística catalana, mentre que es desenvolupen de forma prou vertiginosa en el panorama lingüístic actual. Només els últims anys conviden a pensar que s'inicia un canvi en el panorama exposat. Si més no, es pot afirmar que el nombre d'estudis en les línies deficitàries apuntades (i en relació al col·loquial) ha crescut notablement; com a mostres escollides, bé que representatives de tendències teòriques i descriptives diverses, cf. els treballs d'Espinal (1993), Castellà i Cuenca (1993), Casanova (1995), Paloma (1995) i Sancho (1995).

Col·lecció

BIBLIOTECA LINGÜÍSTICA CATALANA

LLUÍS PAYRATÓ (Barcelona, 1960) és doctor en Filologia Catalana per la Universitat de Barcelona, on actualment treballa com a professor, al Departament de Filologia Catalana. Els seus camps d'investigació s'han centrat sobretot en l'anàlisi dels problemes relatius al contacte de llengües, en la lingüística aplicada i en la pragmàtica i l'anàlisi del discurs. És autor del llibre *La interferència lingüística. Comentaris i exemples català-castellà* (Curial-Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1985) i ha col·laborat, amb articles i ressenyes, a *Els Marges*, *Límits*, *Caplletra*, *Llengua & Literatura* i *El País*. Ha publicat també treballs en revistes més especialitzades, com *Pragmatics* i *Journal of Pragmatics*.

En aquest llibre, Lluís Payrató presenta un estudi sobre la varietat o modalitat corrent de la llengua catalana, és a dir, sobre el que es pot anomenar registre o estil col·loquial. A manera d'introducció i d'invitació, el llibre pretén mostrar de forma panoràmica els diversos i variats aspectes de l'ús lingüístic oral quotidià. Partint d'un marc teòric pertinent, a cavall entre la sociolingüística i la pragmàtica, l'autor exposa el conjunt de trets propis d'aquest ús col·loquial, des de la descripció lingüística dels nivells del vehicle utilitzat fins a l'anàlisi de la conversa, passant per l'estudi dels procediments expressius, tan característics de la parla popular. La finalitat de l'obra, en aquest sentit, és justament la de contribuir a impulsar una mena d'estudis que no han rebut l'atenció necessària en el camp de la lingüística catalana.